

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาระดับปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาภาคเหนือ เขต 2 มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำแนกตามสถานภาพและขนาดโรงเรียน ทั้งโดยรวม และรายด้าน และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคเหนือ เขต 2 จำนวน 181 โรงเรียน จำแนกเป็น ผู้บริหาร จำนวน 181 คน ครูผู้สอน จำนวน 2,072 คน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2,292 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2,352 คน รวมทั้งสิ้น 6,897 คน และกลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ R.V. Krejcie และ D.W. Morgan (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 187) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 495 คน ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 54 คน ครูผู้สอน จำนวน 104 คน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 104 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 235 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มี 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 สำหรับ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวน 42 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับเท่ากับ .95 ฉบับที่ 2 สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวน 37 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .92 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows Version 10

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
สรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 495 คน ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
มีจำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 47.47 รองลงมาคือ ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถาน
ศึกษาขั้นพื้นฐาน มีอย่างละ 104 คนเท่ากัน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 21.01 และ ผู้บริหาร มีจำนวน
52 คน คิดเป็นร้อยละ 10.51 ตามลำดับ

2. ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.28$) เมื่อพิจารณา
เป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย
คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 3.29$) ด้านการบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอก
โรงเรียน ($\bar{x} = 3.29$) และ ด้านการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยตรง
($\bar{x} = 3.26$)

เมื่อพิจารณาโดยจำแนกตามสถานภาพ พบว่า ผู้บริหาร มีปัญหาโดยรวม อยู่ใน
ระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีปัญหาอยู่ในระดับ
ปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 3.43$)
ด้านการบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน ($\bar{x} = 3.39$) และ ด้านการจัดกิจกรรม
ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยตรง ($\bar{x} = 3.36$)

ครูผู้สอน มีปัญหาโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.32$) เมื่อพิจารณาเป็น
รายด้าน พบว่า ทุกด้านมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย
คือ ด้านการบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน ($\bar{x} = 3.34$) ด้านการจัดกิจกรรม
ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดย ($\bar{x} = 3.33$) และด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 3.30$)

ส่วนกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
($\bar{x} = 3.17$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ
ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 3.20$) ด้านการจัดกิจกรรม
ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดย ($\bar{x} = 3.14$) และ ด้านการบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและ
นอกโรงเรียน ($\bar{x} = 3.12$)

2.1 ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา
 ขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมมีปัญหาอยู่ใน
 ระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.29$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีปัญหาอยู่ในระดับ
 ปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ครูมีประสบการณ์
 ที่สอดคล้องเรื่องคุณธรรมขณะทำการสอน ($\bar{x} = 3.50$) ครูสอนเนื้อหา และสนใจส่งเสริม
 จริยธรรม ($\bar{x} = 3.46$) และ ครูมีความรู้เรื่องการใช้วิธีสอนที่หลากหลายเพื่อส่งเสริม
 คุณธรรมจริยธรรม ($\bar{x} = 3.42$)

เมื่อพิจารณาโดย จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ผู้บริหาร มีปัญหาโดยรวมอยู่ใน
 ระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ
 เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ แผนการสอนของครูส่วนใหญ่แทรก
 เรื่องคุณธรรมจริยธรรมไว้ในเนื้อหา ($\bar{x} = 3.85$) ครูมีประสบการณ์ที่สอดคล้องเรื่อง
 คุณธรรมขณะทำการสอน ($\bar{x} = 3.71$) และ ครูสอนเนื้อหา และสนใจส่งเสริมจริยธรรม
 ($\bar{x} = 3.63$) ตามลำดับ อยู่ในระดับปานกลาง 6 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3
 ลำดับแรก คือ นักเรียนมีความสนใจอย่างจริงจัง และต่อเนื่องในการเรียน ($\bar{x} = 3.40$)
 ครูมีการติดตามนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากมีภารกิจหลายด้าน ($\bar{x} = 3.40$) และครูมีความรู้
 เรื่องการใช้วิธีสอนที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{x} = 3.38$)

ครูผู้สอน มีปัญหาโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.30$) เมื่อพิจารณา
 เป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ
 ครูสอนเนื้อหา และสนใจส่งเสริมจริยธรรม ($\bar{x} = 3.54$) และ ครูมีความรู้เรื่องการใช้วิธีสอน
 ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{x} = 3.53$) อยู่ในระดับปานกลาง 8 ข้อ
 เรียง ลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ครูมีประสบการณ์ที่สอดคล้องเรื่อง
 คุณธรรมขณะทำการสอน ($\bar{x} = 3.46$) แผนการสอนของครูส่วนใหญ่แทรกเรื่องคุณธรรม
 จริยธรรมไว้ในเนื้อหา ($\bar{x} = 3.31$) และ โรงเรียนมีหลักสูตรเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรม
 ($\bar{x} = 3.30$)

ส่วนกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
 ($\bar{x} = 3.20$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ
 ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ครูมีประสบการณ์ที่สอดคล้องเรื่องคุณธรรม
 ขณะทำการสอน ($\bar{x} = 3.44$) โรงเรียนมีหลักสูตรเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรม ($\bar{x} = 3.40$)

และ ครูมีความรู้เรื่องการใช้วิธีสอนที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{x} = 3.34$) ตามลำดับ

2.2 ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา
 ขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 ด้านการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม โดยตรง โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ คือ มีการอบรมหน้าเสาธงอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 3.69$) อยู่ใน ระดับปานกลาง 9 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การจัดครูเวร หรือครูที่ปรึกษาให้ปฏิบัติหน้าที่อบรมหน้าเสาธงอย่างเป็นระบบ ($\bar{x} = 3.45$) โรงเรียน จัดโครงการเข้าค่ายกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 3.32$) และ ครูมีความรู้ที่จะสร้างคู่มือครูเพื่อ ส่งเสริมคุณธรรม ($\bar{x} = 3.28$)

เมื่อพิจารณาโดย จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ผู้บริหารมีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ มีการอบรมหน้าเสาธงอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 3.88$) การจัดครูเวร หรือครูที่ปรึกษาให้ปฏิบัติหน้าที่อบรมหน้าเสาธงอย่างเป็นระบบ ($\bar{x} = 3.67$) อยู่ในระดับปานกลาง 8 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ โรงเรียน จัดโครงการเข้าค่ายกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 3.40$) ครูมีเทคนิควิธีสอนวิชาที่มีเนื้อหา ด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{x} = 3.37$) และครูมีความรู้ที่จะสร้างคู่มือครูเพื่อส่งเสริมคุณธรรม ($\bar{x} = 3.35$) ตามลำดับ

ครูผู้สอน มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.33$) เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ มีการอบรมหน้าเสาธงอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 3.78$) การจัดครูเวร หรือครูที่ปรึกษาให้ปฏิบัติ หน้าที่อบรมหน้าเสาธงอย่างเป็นระบบ ($\bar{x} = 3.63$) อยู่ในระดับปานกลาง 8 ข้อ เรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ โรงเรียนจัดโครงการเข้าค่ายกิจกรรมอย่าง ต่อเนื่อง ($\bar{x} = 3.42$) ครูมีเทคนิควิธีสอนวิชาที่มีเนื้อหาด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{x} = 3.38$) และครูมีความรู้ที่จะสร้างคู่มือครูเพื่อส่งเสริมคุณธรรม ($\bar{x} = 3.37$) ตามลำดับ

ส่วนกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีการอบรมหน้าเสาธงอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 3.50$)

โรงเรียนจัดโครงการเข้าค่ายกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 3.18$) และ ครูสามารถสร้างชุดโปรแกรมฝึกอบรมคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{x} = 3.17$) ตามลำดับ

2.3 ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา
 ขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 ด้านการบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.29$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก มีแผนการปฏิบัติงานด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่ชัดเจน ($\bar{x} = 3.47$) จัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันเด็ก วันพ่อ วันแม่ วันครู ($\bar{x} = 3.46$) และมีกรรมการดูแลรับผิดชอบการจัดกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาดโดยตรง ($\bar{x} = 3.45$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาโดยจำแนกตามสถานภาพ พบว่า ผู้บริหารมีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก 7 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ จัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันเด็ก วันพ่อ วันแม่ วันครู ($\bar{x} = 3.71$) ครูให้ความร่วมมือที่จะจัดกิจกรรมกับชุมชน ($\bar{x} = 3.63$) และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมในชุมชนต่อเนื่อง และเพียงพอ ($\bar{x} = 3.56$) ตามลำดับ อยู่ในระดับ ปานกลาง 13 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ โรงเรียนกำหนด กฏระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติตนให้มี คุณธรรม จริยธรรม อย่างเป็นรูปธรรม ($\bar{x} = 3.51$) มีกรรมการดูแลรับผิดชอบการจัดกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด โดยตรง ($\bar{x} = 3.48$) และมีโครงการจัดกิจกรรมภายในโรงเรียนที่ชัดเจน เป็นระบบ ($\bar{x} = 3.38$) ตามลำดับ

ครูผู้สอน มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ จัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันเด็ก วันพ่อ วันแม่ วันครู ($\bar{x} = 3.60$) มีกรรมการดูแลรับผิดชอบการจัดกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด โดยตรง ($\bar{x} = 3.59$) และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมในชุมชนต่อเนื่อง และเพียงพอ ($\bar{x} = 3.55$) อยู่ในระดับปานกลาง 17 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ครูให้ความร่วมมือที่จะจัดกิจกรรมกับชุมชน ($\bar{x} = 3.48$) มีโครงการจัดกิจกรรมภายในโรงเรียนที่ชัดเจน เป็นระบบ ($\bar{x} = 3.46$) และมีการกำหนดผู้รับผิดชอบการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม โดยเฉพาะ ($\bar{x} = 3.44$)

ส่วนกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.12$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีแผนการปฏิบัติงานด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่ชัดเจน ($\bar{x} = 3.44$) มีกรรมการดูแลรับผิดชอบการจัดกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด โดยตรง ($\bar{x} = 3.30$) และ โรงเรียนกำหนด ภาวะเทียบเกี่ยวกับการปฏิบัติตนให้มี คุณธรรม จริยธรรม อย่างเป็นรูปธรรม ($\bar{x} = 3.30$) ตามลำดับ

3. ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 ตามความเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยรวม มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.22$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบูรณาการกับวิถีชีวิต ทั้งในและนอกโรงเรียน ($\bar{x} = 3.29$) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 3.23$) และ ด้านการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยตรง ($\bar{x} = 3.15$)

เมื่อพิจารณาจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหาโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 3.49$) ด้านการบูรณาการกับวิถีชีวิต ทั้งในและนอกโรงเรียน ($\bar{x} = 3.40$) และ ด้านการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม โดยตรง ($\bar{x} = 3.27$)

ส่วนโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.16$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน ($\bar{x} = 3.16$) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 3.13$) และด้านการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม โดยตรง ($\bar{x} = 3.10$)

3.1 ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 ตามความเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ นักเรียนมีความสนใจอย่างจริงจัง และต่อเนื่องในการเรียน ($\bar{x} = 3.43$) ครูใช้วิธีสอนที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{x} = 3.31$) และ ครูสอนเนื้อหา และสนใจส่งเสริมจริยธรรม ($\bar{x} = 3.29$)

เมื่อพิจารณา จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหา โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก 5 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือนักเรียนมีความสนใจอย่างจริงจัง และต่อเนื่องในการเรียน ($\bar{x} = 3.81$) ครูใช้วิธีสอนที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{x} = 3.69$) และ โรงเรียนมีหลักสูตรเฉพาะเกี่ยวกับเรื่อง คุณธรรม ($\bar{x} = 3.65$) ตามลำดับ อยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีการจัดกิจกรรมเรื่องจริยธรรมเสริมในรายวิชาที่สอน ($\bar{x} = 3.43$) กิจกรรมการสอนของครูส่วนใหญ่แทรกเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{x} = 3.41$) และครูมีการจัดบรรยากาศในห้องเรียนและในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{x} = 3.10$)

ส่วนโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก นักเรียนมีความสนใจอย่างจริงจัง และต่อเนื่องในการเรียน ($\bar{x} = 3.28$) ครูมีการจัดบรรยากาศในห้องเรียนและในโรงเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{x} = 3.53$) และ ครูสอนเนื้อหา และสนใจส่งเสริมจริยธรรม , ครูใช้วิธีสอนที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{x} = 3.16$) ตามลำดับ

3.2 ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา
 ชั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 ตามความเห็นของนักเรียนชั้นประถม ศึกษาปีที่ 6 ด้านการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยตรง โดยรวม มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.15$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ได้รับการอบรมหน้าเสาธงอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 3.45$) เข้าร่วมโครงการเข้าค่ายกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 3.39$) และ มีการจัดครูเวรหรือครูที่ปรึกษาให้ปฏิบัติหน้าที่อบรมหน้าเสาธงอย่างเป็นระบบ ($\bar{x} = 3.35$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณา จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ได้รับการอบรมหน้าเสาธงอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 3.74$) มีการจัดครูเวร หรือครูที่ปรึกษาให้ปฏิบัติหน้าที่อบรมหน้าเสาธงอย่างเป็นระบบ ($\bar{x} = 3.59$) อยู่ในระดับปานกลาง 7 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ และ ครูมีเทคนิควิธีสอนวิชาที่มีเนื้อหาด้านคุณธรรมจริยธรรม

($\bar{x} = 3.47$) เข้าร่วมโครงการเข้าค่ายกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง($\bar{x} = 3.37$) และเข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{x} = 3.34$) ตามลำดับ

ส่วนโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหา โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.10$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ เข้าร่วมโครงการเข้าค่ายกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 3.40$) ได้รับการอบรมหน้าเสาธงอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 3.34$) และ มีการจัดครูเวร หรือครูที่ปรึกษา ให้ปฏิบัติหน้าที่อบรมหน้าเสาธงอย่างเป็นระบบ ($\bar{x} = 3.26$) ตามลำดับ

3.3 ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 ตามความเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านการบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน โดยรวม มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.29$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก 2 ข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ มีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันเด็ก วันพ่อ วันแม่ วันครู ($\bar{x} = 3.81$) และ เข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ – เนตรนารี ยุวกาชาด โดยตรง ($\bar{x} = 3.57$) อยู่ในระดับปานกลาง 17 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ โรงเรียนกำหนด กฎระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติตนให้มีคุณธรรม จริยธรรม อย่างเป็นทางการ ($\bar{x} = 3.37$) มีการจัดการประชุมร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน ได้เข้าร่วมประชุมกับทางโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x} = 3.35$) และ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนได้รับการปรับปรุงอยู่เสมอ ($\bar{x} = 3.31$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณา จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหา โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันเด็ก วันพ่อ วันแม่ วันครู ($\bar{x} = 3.81$) เข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ – เนตรนารี ยุวกาชาด โดยตรง ($\bar{x} = 3.66$) และ มีกิจกรรมชุมนุม และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ที่เหมาะสม ($\bar{x} = 3.63$) ตามลำดับ อยู่ในระดับปานกลาง 15 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ โรงเรียนกำหนด กฏระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติตนให้มีคุณธรรม จริยธรรม อย่างเป็นทางการ ($\bar{x} = 3.50$) มีการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์แสดงผลงานด้านคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนดีเด่น ($\bar{x} = 3.43$) และมีการกำหนดเป็นระเบียบการทำผิดคุณธรรม จริยธรรมไว้อย่างชัดเจนให้นักเรียนถือปฏิบัติ ($\bar{x} = 3.41$) ตามลำดับ

ส่วนโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหา โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.25$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ มีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันเด็ก วันพ่อ วันแม่ วันครู ($\bar{x} = 3.81$) และ เข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือ – เนตรนารี ยุวกาชาดโดยตรง ($\bar{x} = 3.53$) อยู่ในระดับปานกลาง 17 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีการจัดการประชุมร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน ได้เข้าร่วมประชุมกับทางโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x} = 3.37$) สภาพแวดล้อมในโรงเรียนได้รับการปรับปรุงอยู่เสมอ ($\bar{x} = 3.35$) และ โรงเรียนกำหนด กฏระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติตนให้มีคุณธรรม จริยธรรม อย่างเป็นทางการ ($\bar{x} = 3.32$)

4. ผลการเปรียบเทียบระดับปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และ กรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน โดยรวมและ ด้านการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยตรง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารมีปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมากกว่ากรรมการสถานศึกษา ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน นั้นไม่แตกต่างกัน

5. ผลการเปรียบเทียบระดับปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความเห็นของนักเรียนในโรงเรียนขนาดต่างกัน ทั้งโดยรวม และรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนโรงเรียนขนาดใหญ่ เห็นว่ามีปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มากกว่า นักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก

6. ผู้บริหาร ครูผู้สอน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียนเสนอแนะ แนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

6.1 ด้านการจัดการเรียนการสอน เรียงลำดับตามความถี่จากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ควรสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในชั้นเรียนทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 35.78 รองลงมาคือ ควรใช้สื่อ CAI ในการสอนคุณธรรม จริยธรรม คิดเป็นร้อยละ 26.47 และ ควรจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม คิดเป็นร้อยละ 16.67 ตามลำดับ

6.2 ด้านการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมโดยตรง เรียงลำดับตามความถี่จากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ครูควรอบรมคุณธรรม จริยธรรมหน้าเสาธงทุกวัน

คิดเป็นร้อยละ 33.33 รองลงมาคือ ควรจัดโครงการเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรมปีละครั้ง คิดเป็นร้อยละ 27.91 และ ควรนิมนต์พระสงฆ์มาสอนและอบรมคุณธรรม จริยธรรม ในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 24.03 ตามลำดับ

6.3 ด้านการบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน เรียงลำดับตามความถี่ จากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ควรประสานงานกับผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 28.43 รองลงมาคือ ควรจัดกิจกรรมส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรมในวันสำคัญต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 21.83 และ ควรกำหนดนโยบาย ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและบรรจุลงในแผนปฏิบัติการประจำปี คิดเป็นร้อยละ 17.26 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 มีประเด็นน่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 โดยรวม มีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ เพราะ ในหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) และหลักสูตร การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดให้โรงเรียนได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เน้นในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม โดยบรรจุไว้ในหลักสูตร ให้ทุกโรงเรียนได้จัดกิจกรรม การเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน นอกจากนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แต่ละครั้งครูผู้สอนส่วนใหญ่มักจะสอนในเรื่องของคุณธรรมและจริยธรรมสอดแทรกทุกครั้ง ไป เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนเป็นคนดีของสังคม ส่วนนอกห้องเรียนทางโรงเรียนก็จะมี การจัดกิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระทุกวันศุกร์ กิจกรรมการจัดตั้งชมรมพระพุทธศาสนา กิจกรรม สวัสดิ์วันละครั้ง กิจกรรมการเล่านิทาน การเล่นเกม การใช้กรณีตัวอย่าง ฯลฯ ซึ่งกิจกรรม ต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนส่งเสริมและสนับสนุนในเรื่องของคุณธรรมและจริยธรรมทั้งสิ้น แต่ความถี่ ในการดำเนินกิจกรรมของแต่ละโรงเรียนนั้นก็แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับภารกิจต่าง ๆ ของ โรงเรียนที่ได้รับมอบหมายจากต้นสังกัดให้ดำเนินการ ซึ่งจากเหตุผลต่าง ๆ ที่กล่าวมาทำให้ ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษา ช่วงชั้นที่ 1-2 โดยรวม มีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแนวทางในการ

ดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับ ทิศนา แคมณี (2542 : 30) ที่กล่าวว่าในปัจจุบันได้มีการส่งเสริมให้ครูมีการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งวิธีสอนที่ใช้กันอยู่สามารถนำมาใช้ในการสอน คุณธรรม จริยธรรมได้ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวประกอบด้วย การเล่านิทาน การเล่นเกม และการใช้ กรณีตัวอย่าง ซึ่งมีเนื้อหาของกิจกรรมที่แฝงไว้ด้วยหลักคุณธรรม จริยธรรมต่าง ๆ ให้ นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้โดยไม่รู้สีกตัวและผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับ ศวิณี ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของครูให้แก่ นักเรียน ระดับประถมศึกษา กลุ่มบูรพาสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูประถมศึกษา กลุ่มบูรพา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีปัญหาการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่นักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาจำแนกตามสถานภาพ พบว่า ผู้บริหารเห็นว่ามีปัญหาการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง เป็นเพราะว่า ผู้บริหารเป็นผู้ที่ดูแล และกำหนดนโยบายในการ ดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาดังนั้นทำให้มองภาพรวมของระบบ ทั้งหมดในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้กับนักเรียน โดย จะเป็นผู้ที่คอย นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินการ ทำให้ทราบข้อมูลสภาพปัญหาการ ดำเนินการที่แท้จริง ว่าบุคลากรใน โรงเรียนนั้นมีภาระหน้าที่มาก ซึ่งในยุคปัจจุบันมีการ เปลี่ยนแปลงในเรื่องของโครงสร้างขององค์กร และการปฏิรูปการศึกษา การจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา และการเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งครูและผู้บริหารจะให้ความสำคัญในเรื่อง ต่าง ๆ เหล่านี้มากเป็นพิเศษ ทำให้การดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมลดน้อยลง และไม่ต่อเนื่องเท่าที่ควร ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ผู้บริหารเห็นว่า มีปัญหาการดำเนินงานส่งเสริม คุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 อยู่ในระดับ ปานกลาง

ครูผู้สอน เห็นว่า มีปัญหาการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะ ครูผู้สอนเป็นผู้ที่ดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา ย่อมจะรู้ดีถึง สภาพความเป็นจริงในการดำเนินงานว่ามีอุปสรรค ปัญหาเล็กน้อยเพียงใด ถึงแม้ว่าใน หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) และหลักสูตรการศึกษา แห่งชาติ พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดให้โรงเรียนได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้น ในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมก็ตาม แต่ในความเป็นจริงแล้ว ครูผู้สอนมีภารกิจอื่น นอกเหนือจาก งานด้านการสอน คือ งานพิเศษต่าง ๆ ที่ทางผู้บริหารได้มอบหมายให้ทำ เช่น งานธุรการ

งานการเงิน งานพัสดุ ซึ่งงานต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแต่จะต้องดำเนินการให้เกิดความถูกต้อง เรียบร้อย และเป็นปัจจุบัน ซึ่งอาจจะทำให้ครูไม่มีเวลาที่จะดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมและ จริยธรรมเท่าที่ควรซึ่งปัญหาเหล่านั้นเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมแล้วทำให้ครูผู้สอนเห็นว่า มีปัญหาในการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งไม่สอดคล้องกับ สวิณี ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของครูให้แก่ นักเรียน ระดับประถมศึกษา กลุ่มบูรพาสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูประถมศึกษา กลุ่มบูรพา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีปัญหาการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ นักเรียน อยู่ในระดับมาก

กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นว่า มีปัญหาการดำเนินงาน อยู่ในระดับ ปานกลาง ทั้งนี้เพราะ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นเปรียบเสมือนเป็นตัวแทน ของชุมชนในการมาคอยตรวจสอบ ดูแลการดำเนินการบริหารจัดการในเรื่องต่าง ๆ ภายใน โรงเรียน และทำหน้าที่คอยประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการร่วมพัฒนา คุณภาพการศึกษาและคุณลักษณะของผู้เรียน ซึ่งมีโอกาสเข้ามาในโรงเรียนบ่อย เพื่อร่วม ประชุมวางแผน กำหนดกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการศึกษา และพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ทำให้ได้ รับรู้สภาพปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินการในเรื่องการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน ซึ่งปัญหาที่รับรู้ ก็มีความคล้ายคลึงกับที่ผู้บริหาร และครูผู้สอนมองเห็น ซึ่งปัญหาเหล่านั้น เมื่อพิจารณา โดยภาพรวมแล้วทำให้กรรมการสถานศึกษา มีความเห็นว่าการดำเนินการส่งเสริม คุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เห็นว่า มีปัญหาการดำเนินงาน อยู่ใน ระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะ นักเรียนเป็นผู้ที่รับรู้ผลการดำเนินงาน จากการที่ถูก คณะครูในโรงเรียน ได้อบรมสั่งสอน ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน จากทั้งทางตรงโดย การบอกเล่า และจากทางอ้อม โดยการจัดกิจกรรม พัฒนา ส่งเสริม ในลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้ นักเรียนได้ซึมซับ รับเอาคุณธรรม จริยธรรม ที่ทางโรงเรียนต้องการปลูกฝังให้เกิดกับนักเรียน จากผลของการรับรู้การดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทำให้นักเรียนเห็นว่า ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษานั้น อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถาน ศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ตามความเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า

ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาการดำเนินงาน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนขนาดใหญ่นั้น จะต้องมีการประชุมวางแผนในการดำเนินการให้ชัดเจน เนื่องจากนั้นจะต้องคำนึงถึงว่า การดำเนินการนั้นต้องกระจายให้ทั่วถึงนักเรียนทุกคน ในทุกระดับชั้น ซึ่งอาจจะต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ หรืองบประมาณที่ค่อนข้างมาก ในการดำเนินการแต่ละครั้ง เช่น การจัดค่ายพุทธบุตร ฯลฯ แต่โรงเรียนขนาดใหญ่ ก็มีปัจจัยที่เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมในเรื่องของวัสดุ อุปกรณ์ บุคลากร และงบประมาณ ซึ่งจากปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เห็นว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง

ส่วน โรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ เพราะโรงเรียนขนาดเล็กนั้นมีข้อจำกัดในเรื่องของ งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา แต่ มีข้อดีในเรื่องของจำนวนนักเรียนที่มีขนาดเล็ก ทำให้การดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ สามารถทำได้อย่างสะดวก และง่ายดาย ครูคนเดียวสามารถที่จะดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาได้อย่างสบาย และสามารถดำเนินการอย่างได้ผลด้วย ซึ่งจากเหตุผลทั้งในข้อดีและข้อเสียของโรงเรียนขนาดเล็กที่ทำให้นักเรียนเห็นว่า โรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมมีปัญหาการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะ ในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในเรื่องของคุณธรรมและจริยธรรมให้กับนักเรียนนั้น บุคลากรต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรม คำสอน ตามหลักธรรมทางพุทธศาสนาเป็นอย่างดี เพื่อที่จะนำไปถ่ายทอดให้กับนักเรียนได้ แต่ในโรงเรียนบางที่ครูที่สอนอาจจะไม่มีความรู้หรือไม่ชัดเจนในเรื่องของคุณธรรมและจริยธรรม หรือบางที่อาจจะไม่มีประสบการณ์ในการสอนสอดแทรกเรื่องคุณธรรม ครูไม่เข้าใจเนื้อหา และไม่สนใจที่จะส่งเสริมจริยธรรม หรือบางที่ครูอาจจะไม่มีความรู้เรื่องการใช้วิธีสอนที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน เพราะ การสอดแทรกคุณธรรมด้านต่าง ๆ ในเนื้อหาวิชาที่สอนเป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้ยากนอกจากนั้นอาจเกิดเกิดจากตัวนักเรียนเอง คือนักเรียนบางส่วนไม่ให้ความสนใจ อีกทั้งยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของคุณธรรมและ

จริยธรรมเท่าที่ควร ซึ่งจากสภาพปัญหาต่าง ๆ ดังที่กล่าวมา ทำให้ผลการวิจัยพบว่าปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ พีระพงศ์ เจริญพันธุ์วงศ์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนกระสังพิทยาคม อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การสอดแทรกในการสอนรายวิชาต่างๆ ครูอาจารย์ผู้สอนในโรงเรียนได้ปลูกฝังคุณธรรม โดยในชั้นการนำเข้าสู่บทเรียนการสอนรายวิชาต่างๆ ได้พูดถึงเนื้อหาหรือกิจกรรมที่ครอบคลุมหมายให้นักเรียนปฏิบัติได้มากน้อยเท่าไร โรงเรียนกำหนดการปลูกฝังคุณธรรมทุกด้านในการสอนเนื้อหาวิชาในทุกรายวิชาและทุกครั้งที่ทำการสอน ปัญหาที่พบส่วนมากจะเกิดจากตัวนักเรียนเอง คือ นักเรียนบางส่วนไม่ให้ความสนใจ อีกทั้งยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องดังกล่าวเท่าที่ควรการสอดแทรกคุณธรรมด้านต่างๆ ในเนื้อหาวิชาที่สอนเป็นสิ่งปฏิบัติได้ยากเนื่องจากอาจารย์ผู้สอนขาดเทคนิควิธีการปลูกฝังคุณธรรมด้านต่างๆ

เมื่อพิจารณาจำแนกตามสถานภาพ พบว่า ทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียน เห็นว่ามีปัญหาการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง เป็นเพราะว่าบุคคลทั้ง 3 กลุ่มต่างอยู่ในโรงเรียน ทำให้รับรู้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นที่ตรงกัน โดยผู้บริหารเป็นผู้ที่คอยนิเทศการสอน ทำให้มองเห็นสภาพปัญหาที่ครูผู้สอนประสบอยู่ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยส่วนใหญ่แล้วครูจะมีปัญหาการเขียนแผนการสอนที่ต้องสอดแทรกเรื่องคุณธรรมจริยธรรมไว้ในเนื้อหา ซึ่งการออกแบบกิจกรรมการสอนนั้นเป็นเรื่องที่ยากสำหรับครู นอกจากนั้นปัญหาที่ผู้บริหารพบคือ ขาดขาดประสบการณ์ และเทคนิคในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรม ทำให้การสอนขาดความน่าสนใจ ส่วนครูผู้สอนเป็นผู้ปฏิบัติการสอนย่อมจะรู้ว่าตนเองมีปัญหาในการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการจัดการเรียนการสอนอย่างไรบ้าง ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่ที่ครูผู้สอนประสบอยู่ คือ การขาดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาของคุณธรรมและจริยธรรมที่จะนำไปใช้สอนนักเรียน และ ขาดความรู้เรื่องการใช้สื่อและเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยความสุขตามความมุ่งหมายของการปฏิรูปการเรียนรู้ และครูมีประสบการณ์เกี่ยวกับการสอนในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมน้อยมาก ส่วนนักเรียนจะรับรู้ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูในในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากน้อยแค่ไหน ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้น่าสนใจไหม ซึ่งปัญหานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มองเห็นและคิดว่าเป็นปัญหา คือ เกิดจากตัวนักเรียนเอง

ที่ไม่มีความสนใจอย่างจริงจัง และต่อเนื่องในการเรียน เกิดจากครูใช้วิธีสอนที่ไม่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และ ครูไม่เน้นสอนเนื้อหาคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งปัญหาเหล่านั้นเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมแล้วทำให้ทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอนและนักเรียน มีความเห็นตรงกันว่าการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นว่า มีปัญหาการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะ บทบาทหน้าที่ของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านวิชาการนั้น จะต้องมาติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนด้วย ทำให้มองเห็นปัญหาในเรื่องของ ครูขาดประสบการณ์ในการสอนเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม โรงเรียนไม่มีหลักสูตรเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรม และครูไม่มีความรู้เรื่องการใช้วิธีการสอนที่หลากหลายในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งปัญหาเหล่านั้นเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมแล้วทำให้อยู่ในระดับปานกลาง

ซึ่งเมื่อพิจารณาปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 ตามความเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ทั้งโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาการดำเนินงาน ด้านการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง เหมือนกัน ทั้งนี้ เพราะ ไม่ว่าจะโรงเรียนขนาดเล็กหรือโรงเรียนขนาดใหญ่ ต่างก็ต้องใช้หลักสูตรเดียวกันในการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรมจริยธรรมแต่มีประเด็นที่แตกต่างกันบ้าง คือ ในโรงเรียนขนาดใหญ่นั้นแต่ละห้องเรียนนั้นมีนักเรียนเป็นจำนวนมาก เวลาที่ครูสอน นักเรียนอาจจะไม่สนใจและหยอกล้อเล่นกันไม่สนใจเรียน หรือเป็นเพราะวิธีสอนของครูนั้นไม่น่าสนใจทำให้นักเรียนไม่ตั้งใจเรียนด้วย หรือเป็นเพราะ โรงเรียนไม่มีหลักสูตรเฉพาะเกี่ยวกับในเรื่องการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมโดยตรง ส่วนในโรงเรียนขนาดเล็กนั้นมีข้อจำกัดในเรื่องของงบประมาณที่จะนำมาใช้ในการจัดทำสื่อเพื่อใช้ประกอบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือจัดซื้อวัสดุมาประดับตกแต่งห้องเรียนส่งผลให้ บรรยากาศในห้องเรียนและในโรงเรียนไม่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน แต่ในโรงเรียนขนาดเล็กจะมีข้อดีในส่วนที่ว่านักเรียนมีจำนวนน้อย ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูสามารถสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมได้อย่างสะดวก จากเหตุผลที่กล่าวมา ทำให้นักเรียนทั้งในโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดเล็ก เห็นว่า มีปัญหาในการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

3. ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา
 ชั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 ด้านการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม
 โดยตรง โดยรวมมีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะว่าในการจัด
 กิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้กับนักเรียนโดยตรงนั้น ครูจะต้องมีจิตสำนึกใน
 ความเป็นครู ต้องมีความรู้สึก ความต้องการที่จะอบรมสั่งสอนให้ลูกศิษย์ของคนให้เป็นคนดี
 ในขณะที่อยู่ในโรงเรียนถ้ามีโอกาสก็ต้องอบรมคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนทันที แต่ใน
 ทางปฏิบัตินั้นอาจจะมีปัญหาอยู่มากเพราะทุกวันนี้ยุคสมัยมีการเปลี่ยนแปลง ครูมีภาระหน้าที่
 มาก อาจทำให้ไม่มีเวลาที่จะมาปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้
 กับนักเรียน เช่น การอบรมหน้าเสาธงอย่างต่อเนื่องทุกวันในตอนเช้าก่อนเข้าห้องเรียน การจัด
 ครูเวร หรือครูที่ปรึกษาให้ปฏิบัติหน้าที่อบรมหน้าเสาธง อย่างเป็นระบบ โรงเรียนจัดโครงการ
 เข้าค่ายกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ครูมีความรู้ที่จะสร้างคู่มือครูเพื่อส่งเสริมคุณธรรม ซึ่งสิ่งต่าง ๆ
 เหล่านี้บางโรงเรียนอาจจะสามารถดำเนินการได้เป็นอย่างดี แต่บางโรงเรียนอาจมีปัญหาในการ
 ปฏิบัติ ซึ่งจากเหตุผลที่กล่าวมาทำให้ผลการวิจัยพบว่าปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม
 และจริยธรรมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ด้านการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม
 โดยตรง นั้นอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ สรุปแนวทางการจัดกิจกรรมปลูกฝัง
 คุณธรรมจริยธรรม ของกระทรวงศึกษาธิการ (2541 : 4) คือ การดำเนินการอบรมสั่งสอนนัก
 เรียนทั้งนอกและในห้องเรียนให้ประพฤติปฏิบัติตามหลัก จริยธรรม และหน้าที่ของนักเรียน
 อย่างสม่ำเสมอสืบเนื่องไม่ขาดตอน ส่งเสริมให้มีการสอนแทรกคุณธรรม จริยธรรม ในการ
 สอนวิชาต่าง ๆ และจัดกิจกรรมทุกอย่างของโรงเรียน ซึ่งกำหนดไว้เป็นแนวทางกลาง ๆ เพื่อ
 ให้นำไปใช้ตามบริบทของแต่ละโรงเรียน

เมื่อพิจารณาจำแนกตามสถานภาพ พบว่า ทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน และ
 นักเรียน เห็นว่ามีปัญหาการดำเนินงาน ด้านการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม
 โดยตรง อยู่ในระดับปานกลาง เป็นเพราะว่า บุคคลทั้ง 3 กลุ่ม เป็นผู้ที่เกี่ยวกับการจัด
 กิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมโดยตรง ทำให้รับรู้สภาพปัญหาการดำเนินงานที่
 ตรงกัน โดยผู้บริหารมองว่าบุคลากรในโรงเรียนไม่สามารถที่จะจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรม
 และจริยธรรมให้กับนักเรียนได้อย่างเห็นผลเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน เช่น การอบรมคุณธรรม
 จริยธรรมหน้าเสาธง ซึ่งครูอาจารย์บางท่านอาจจะเน้นเฉพาะในเรื่องวิชาการหรือเรื่องกีฬา ซึ่ง
 อาจจะทำให้ลืมเรื่องคุณธรรมจริยธรรมไป ส่วนในเรื่องของการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม

จริยธรรมในลักษณะของโครงการนั้นผู้บริหารอาจเห็นว่าจะต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก จึงไม่สามารถทำได้ แต่อาจจัดกิจกรรมอย่างอื่นแทน ที่สามารถส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนได้เหมือนกัน ส่วนครูผู้สอนมองว่า การดำเนินงานด้านการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมโดยตรงนั้น ส่วนใหญ่เป็นหน้าที่หลักของครูผู้สอนอยู่แล้วที่จะต้องมีการอบรมสั่งสอนลูกศิษย์ให้เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม ดังนั้นเวลาที่เข้าแถวหน้าเสาธงหรือจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน ครูก็ต้องมีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมอยู่ตลอดเวลาเพื่อต้องการสั่งสอนให้นักเรียนเป็นคนดีของสังคม ซึ่งนักเรียนเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานทำให้เกิดการรับรู้ปัญหาในการดำเนินการจากกิจกรรมที่คณะครูในโรงเรียนจัดให้ ซึ่งกิจกรรมส่วนใหญ่ที่ครูจัดให้ก็สามารถสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ถึงแม้บางครั้งจะมีอุปสรรคปัญหาในการดำเนินกิจกรรมแต่ครูก็สามารถฝ่าฟันปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ไปได้ ซึ่งจากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วนั้น ทำให้ทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียนต่างมีความเห็นตรงกันว่า ปัญหาการดำเนินงาน ด้านการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมโดยตรงอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นว่า มีปัญหาการดำเนินงาน ด้านการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมโดยตรง อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะ กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนประจำทุกวัน ดังนั้นจึงไม่ทราบข้อมูลที่แท้จริงว่าคณะครูในโรงเรียนนั้นมีปัญหาในการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนมากน้อยแค่ไหน จึงทำให้มีความเห็นว่า ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมโดยตรง อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 ตามความเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ทั้งโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาการดำเนินงาน ด้านการจัดกิจกรรม ปลูกฝังคุณธรรมและ จริยธรรมโดยตรงอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะ ครูผู้สอนในโรงเรียนทั้งสองขนาดมีภาระหน้าที่ในการทำกิจกรรมอย่างอื่นมากกว่า ซึ่งเป็นนโยบายเร่งด่วนจากต้นสังกัด ทำจัดกิจกรรม ปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมโดยตรงบ้างตามโอกาสอันสมควร ไม่นับปฏิบัติอย่างจริงจังเท่าที่ควร ถึงแม้ว่าโรงเรียนขนาดใหญ่มีความพร้อมทั้งในด้านบุคลากรที่มีความสามารถหลากหลายและมี

จำนวนมาก รวมทั้งมีงบประมาณที่สามารถจะจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอย่างอื่น ๆ แต่ก็ไม่สามารถทำได้เต็มที่เนื่องจากมีภาระหน้าที่อย่างอื่นที่ต้องดำเนินการเช่นเดียวกัน ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กนั้นมีจำนวนนักเรียนที่น้อย การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ก็สามารถทำได้ง่าย ไม่ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรมอบรมคุณธรรม จริยธรรมหน้าเสาธง หรือแม้แต่การจัดกิจกรรม เข้าย้ายคุณธรรมจริยธรรม มีค่าใช้จ่ายที่ต้องรับผิดชอบน้อยตามไปด้วย ซึ่งจากเหตุผลที่กล่าว มาทำให้ทั้งโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาในการดำเนินงานส่งเสริม คุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมและ จริยธรรมโดยตรง อยู่ในระดับปานกลาง

4. ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 ด้านการบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน โดยรวมมีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะ ตามพระราชบัญญัติการ ศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2544 กำหนดให้ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูป การศึกษา คือให้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเช่น การสอนแบบโครงงาน การสอนแบบบูรณาการ ซึ่งจากความรู้และประสบการณ์ในการสอนทำให้ครูสามารถที่จะดำเนินการส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมในสถานศึกษาในด้านการบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียนอยู่ใน ระดับใช้ได้ ดังนั้นทำให้ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียนอยู่ในระดับ ปานกลาง ซึ่งแนวทางการดำเนินการนั้น สอดคล้องกับ พระพงศ์ เจริญพันธุ์วงศ์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยม ศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนกระสังพิทยาคม อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน โรงเรียนได้มีกำหนด กฎระเบียบในการอยู่ร่วมกัน อาจารย์ทุกคนและนักเรียนร่วมมือกัน การจัดกิจกรรมการปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน มีการจัดกิจกรรมพิเศษนอกเหนือจากการเรียนการสอน จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม

เมื่อพิจารณาจำแนกตามสถานภาพ พบว่า ทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน และ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เห็นว่ามีปัญหาการดำเนินงาน ด้านการบูรณาการกับวิถีชีวิต ทั้งในและนอกโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง เพราะว่า การดำเนินงาน ด้านการบูรณาการกับ วิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียนนั้นเป็นการดำเนินงานที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของ สังคมไทย เพราะสังคมไทยส่วนใหญ่เป็นสังคมพุทธ ซึ่งมีการสอนให้เชื่อในเรื่องของความดี

คุณธรรมจริยธรรม ดังนั้นการที่ครูผู้สอนจะบูรณาการเนื้อหาที่สอนให้นักเรียนนำไปใช้ในชีวิตประจำวันจึงไม่ค่อยมีปัญหา การจัดกิจกรรมต่าง ๆ นั้นครูผู้สอนได้ปฏิบัติเป็นงานในหน้าที่อยู่แล้ว เช่น การจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันเด็ก วันพ่อ วันแม่ วันครู การจัดกิจกรรมลูกเสือ – ยุวกาชาด ซึ่งครูมีความคุ้นเคยกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้เป็นประจำ และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อเป็นการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้กับนักเรียนทำให้นักเรียนเกิดการรับรู้ อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจากเหตุผลดังที่ได้กล่าวทำให้ทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เห็นว่ามีปัญหาการดำเนินงานด้านการบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิตรประสงค์ ขาวเจริญ (2540 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ที่พบว่า การเรียนการสอนนอกห้องเรียน ครูเห็นด้วยระดับมาก

ส่วนกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นว่า มีปัญหาการดำเนินงานด้านการบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะ การดำเนินกิจกรรมบางอย่างกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพิจารณาให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงาน เช่น การจัดทำแผนการปฏิบัติงานด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน การจัดทำมีกรรมการดูแลรับผิดชอบการจัดกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาดหรือการที่ทางโรงเรียนกำหนด ภาระมอบเกี่ยวกับการปฏิบัติตนให้มีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งการดำเนินการต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นว่า มีปัญหาในการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 ตามความเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ทั้งโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาการดำเนินงาน ด้านการบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและ นอกโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะ โรงเรียนขนาดใหญ่มีความพร้อมทั้งในด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และด้านวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันเด็ก วันพ่อ วันแม่ วันครู หรือ กิจกรรมลูกเสือ – เนตรนารี ยุวกาชาด ส่วนโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาการดำเนินงานด้านการบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะ โรงเรียนขนาดเล็กนั้นก็สามารถที่จะจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันเด็ก วันพ่อ วันแม่ วันครู หรือ กิจกรรม ลูกเสือ – เนตรนารี ยุวกาชาด ได้อย่างประหยัด และสะดวก

การควบคุมดูแล ก็สามารถทำได้ง่าย ทั้งนี้เพราะจำนวนนักเรียนมีจำนวนน้อย บุคลากรไม่ก็คนที่สามารถดำเนินการได้อย่างมี คุณภาพทัดเทียมโรงเรียนขนาดใหญ่ จากข้อดีและข้อด้อยของโรงเรียนทั้งสองขนาด ทำให้มีปัญหาในการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับปานกลางเหมือนกัน

5. ผลการเปรียบเทียบระดับปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และ กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายกลุ่มพบว่า ผู้บริหารมีปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมากกว่ากรรมการสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะว่า ผู้บริหารนั้นจะมองปัญหาในการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในเชิงนโยบาย และแนวทางดำเนินการ และเป็นผู้ที่อยู่ในโรงเรียนย่อมได้รับรู้ปัญหาในการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างละเอียด ทำให้มีความเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่อาจจะมองภาพการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเท่าที่มองเห็น ส่วนในรายละเอียดนั้นไม่ทราบ จึงทำให้มีความคิดเห็นที่แตกต่างกับผู้บริหาร ไม่สอดคล้องกับ เถวียน พันธอนู (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน และประธานกรรมการโรงเรียน พบว่า ประธานกรรมการโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนใน 3 ด้านที่เหนือกว่าครูผู้สอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอน และ ด้านการบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน นั้นไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะว่า ในการจัดการเรียนการสอนนั้นครูผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดหลักสูตรแกนกลางเพื่อวิเคราะห์หลักสูตรแล้วนำไปสู่การจัดทำแผนการสอน ส่วนในด้านการบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียนที่ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่า สภาพสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมมีความคล้ายคลึงกันมาก ซึ่งจากเหตุผลดังกล่าวอาจทำให้ผู้บริหาร ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษาเห็นว่าปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการจัดการเรียนการสอนและ ด้านการบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน นั้นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ เถวียน พันธอนู (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมด้านคุณธรรมของ

ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ครูผู้สอน และประธานกรรมการโรงเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านคุณธรรมพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมและในรายด้าน 6 ด้านไม่แตกต่างกัน

6. ผลการเปรียบเทียบระดับปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความเห็นของนักเรียนในโรงเรียนขนาดต่างกัน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนโรงเรียนขนาดใหญ่เห็นว่าปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมากกว่า นักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งนี้เพราะว่า ในโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดเล็กนั้นมีความแตกต่างกัน กันหลาย ๆ เรื่อง เช่น จำนวนบุคลากร จำนวนนักเรียน งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาล ฯลฯ ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีผลทำให้การดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นแตกต่างกันในทุก ๆ ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับ บุญร่วม คิดการ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปฏิบัติตนตามคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม พบว่า ระดับการปฏิบัติตนตามคุณธรรมโดยส่วนรวมและเป็นรายด้านของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สวิณี ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา (2544 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัญหาการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของครูให้แก่ นักเรียน ระดับประถมศึกษา กลุ่มบูรพา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่อยู่โรงเรียนขนาดต่างกัน มีปัญหาการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ นักเรียนทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

7. ผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียน เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการจัดการเรียนการสอน ข้อเสนอแนะที่มีความถี่จากมากที่สุด คือ ควรสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในชั้นเรียนทุกครั้ง ทั้งนี้เพราะว่า การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ถ้าจะให้ได้ผลนั้นครูทุกคนจะต้องพร้อมใจกัน ช่วยกันอบรม สั่งสอนคุณธรรม จริยธรรม โดยการสอนสอดแทรกในเนื้อหาวิชาในขณะที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ นักเรียนได้ซึมซับรับเอาคำสอน ซึ่งถ้าครูทุกคน อบรมทุกครั้ง ที่สอนก็จะทำให้นักเรียนนำไป

ประพฤติปฏิบัติตามได้ และก็จะทำให้นักเรียนเป็นคนที่มีความจรรยาบรรณ คิดตัวตลอดไป ส่วนด้านการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมโดยตรง ข้อเสนอแนะที่มีความถี่มากที่สุด คือ ครูควรอบรมคุณธรรม จริยธรรมหน้าเสาธงทุกวัน ทั้งนี้เพราะว่า กิจกรรมหน้าเสาธง ตอนเช้านั้นและด้านการบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน ข้อเสนอแนะที่มีความถี่ จากมากที่สุด คือ ควรประสานงานกับผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียน ทั้งนี้เพราะว่า พลังของผู้ปกครอง และชุมชนเป็นพลังที่มากมายมหาศาลที่จะช่วย ในการแก้ปัญหา พัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้นักเรียนได้เป็นอย่างดี เพราะ ผู้ปกครองเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนย่อมมีเวลาในการอบรม สั่งสอน หรือว่ากล่าวตักเตือน เวลาที่นักเรียนทำผิด ดังนั้นการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนจึงเป็นวิธี ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมที่น่าจะได้ผลคืออีกวิธีหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมมีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การดำเนินการยังไม่ประสบผลสำเร็จจึงควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการครูผู้รับผิดชอบให้สามารถ ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการจัดการเรียนการสอนมีปัญหามากที่สุด ยังมีจุดอ่อนเกี่ยวกับ ครูไม่ประสบความสำเร็จที่สอดแทรกเรื่องคุณธรรมขณะทำการสอน ครูไม่สอนเนื้อหา และสนใจ ส่งเสริมจริยธรรม และ ครูไม่มีความรู้เรื่องการใช้วิธีสอนที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ดังนั้นผู้บริหารควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาบุคลากรให้สามารถจัด การเรียนการสอนส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้เห็นผลเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน เพื่อให้ การดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการจัดการเรียน การสอนอยู่ในระดับมาก ถึงมากที่สุดต่อไป

1.3 จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมโดยตรงมีปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีจุดอ่อนที่เป็นปัญหาอยู่ในระดับมาก คือ มีการอบรม

หน้าเสาธงอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้บริหารควรกำกับและส่งเสริมให้ครูมีการอบรมคุณธรรม จริยธรรมในกิจกรรมหน้าเสาธงอย่างสม่ำเสมอ เพื่อส่งผลให้การดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ถึงมากที่สุดต่อไป

1.4 จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้โรงเรียนยังมีจุดอ่อนในเรื่องการจัดทำแผนการปฏิบัติงานด้าน สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่ชัดเจน และการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันเด็ก วันพ่อ วันแม่ วันครู ดังนั้นผู้บริหารและคณะครูควรร่วมมือร่วมใจกันในการร่วมกับชุมชน ดำเนินงาน ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบูรณาการกับวิถีชีวิต ทั้งใน และนอกโรงเรียนให้อยู่ในระดับมาก ถึงมากที่สุดต่อไป

1.5 ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและ จริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 3 ด้าน ที่มีความถี่จากมากที่สุด คือ ควรสอน สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในชั้นเรียนทุกครั้ง ครูควรอบรมคุณธรรม จริยธรรมหน้าเสาธง ทุกวัน และ ควรประสานงานกับผู้ปกครองและชุมชนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของ นักเรียน ดังนั้นครูผู้สอนทุกคนควรนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังเพื่อให้นักเรียนซึมซับรับเอา คำสอนและนำไปประพฤติปฏิบัติตามซึ่งจะส่งผลให้ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นหมดไปในที่สุด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและ จริยธรรม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

2.2 ควรวิจัยการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของชุมชนตามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน และ คณะครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

2.3 ควรวิจัยเปรียบเทียบการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จำแนกตาม ช่วงชั้นที่เปิดสอน